

Zakład Technologii Chemicznej
Pracownia z Technologii Chemicznej

Ćwiczenie 26

KATALITYCZNE ODWODNIENIE ALKOHOLU

WARSZAWA 2012

Prowadzi dr inż. Jadwiga Skupińska

Ćwiczenie 26

KATALITYCZNE ODWADNIANIE ALKOHOLU

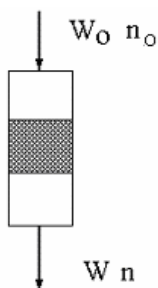
Cel ćwiczenia.

Celem ćwiczenia jest zapoznanie z procesem heterogenicznej katalizy oraz z metodami określania parametrów kinetycznych procesu takich jak: czas przebywania substratów w reaktorze, czas kontaktu, stopień przemiany i pozorna stała równowagi. Jako modelową wybrano do badań reakcję odwodnienia alkoholu wobec tlenku glinu jako katalizatora. Reakcja jest prowadzona w izotermicznym, przepływowym reaktorze z nieruchomą warstwą katalizatora. Jako metoda analizy produktów reakcji jest zastosowana chromatografia gazowa. Analizę prowadzi się na aparacie Hewlett-Packard GC 6890.

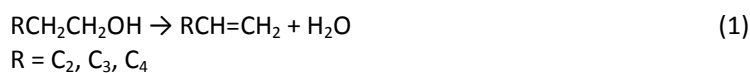
Wprowadzenie do ćwiczenia.

W ćwiczeniu badamy reakcję dehydratacji alkoholu (heksanol, cykloheksanol, heptanol, glikolbutylenowy-1,2) wobec tlenku glinu jako katalizatora. Reakcja jest prowadzona w sposób ciągły w izotermicznym reaktorze ze stałym złożem katalizatora. Alkohol w fazie gazowej przepływa z góry do dołu. Dla tego sposobu prowadzenia reakcji charakterystyczne jest, że gdy warunki reakcji ustabilizują się, stopień przemiany nie zmienia się w czasie. Zależy on od czasu przebywania substratu w reaktorze.

Przez złożo katalizatora przepływa gaz jak pokazano na rysunku.

Przebiega reakcja:

Na wlocie do reaktora prędkość objętościowa alkoholu wynosi W_0 [ml/h], a ilość moli alkoholu jest n_0 . Zmiana molowości w równaniu ($aA = bB + cC$) wynosi $m = b + c - a$ w naszym przypadku 1. Na wylocie ilość moli alkoholu wynosi n . Stopień konwersji

$$\alpha = (n_0 - n) / n_0 = (c_0 - c) / c_0 \quad (2)$$

n_0 = liczba mmoli alkoholu na wlocie do reaktora w jednostce czasu ,

n = liczba mmoli alkoholu na wylocie z reaktora w jednostce czasu

szybkość reakcji (sumaryczna szybkość procesu heterogenicznego) wyrażamy prędkością zmian stężenia substratu:

$$r = - dc/d\tau = k \cdot c \quad (3)$$

Czas przebywania w reaktorze τ można określić przez całkowanie tego równania. W wyniku całkowania

$$\tau = \int_c^{c_0} \frac{dC}{r}$$

w założonych granicach otrzymamy zależność:

$$\tau = 1/k \cdot \ln C_0/C \quad (4)$$

Reakcja dehydratacji alkoholu jest reakcją pierwszego rzędu przebiegającą ze zmianą molowości tzn. z jednej cząsteczki substratu powstają 2 cząsteczki produktów.

Na wylocie reaktora mieszanina poreakcyjna składa się z n moli nieprzereagowanego alkoholu $n = n_0(1 - \alpha)$ oraz $n_0\alpha$ moli alkeny i $n_0\alpha$ moli wody. Suma moli w mieszaninie wychodzącej wynosi:

$$n_0(1 - \alpha) + n_0\alpha + n_0\alpha = n_0(1 + \alpha) \quad (5)$$

a stężenie alkoholu można przedstawić ułamkiem:

$$n_0(1 - \alpha) / n_0(1 + \alpha) = (1 - \alpha) / (1 + \alpha) \quad (6)$$

Podstawiając do wzoru (4) wyrażenia na stężenie w strumieniu wychodzącym otrzymamy:

$$\tau = 1/k \cdot \ln (1 + \alpha)/(1 - \alpha) \quad (7)$$

Zależność (7) pozwala obliczyć średni czas przebywania reagentów w reaktorze konieczny dla uzyskania stopnia konwersji α . Czas przebywania w reaktorze można także obliczyć z równania (8):

$$\tau = \frac{V_k [\text{ml}]}{V_o [\text{ml.s}^{-1}]} \quad (8)$$

V_k = objętość katalizatora

V_o = szybkość objętościowa substratu w jednostkach objętości na jednostkę czasu.

Obliczony czas z równania (8) podstawiamy do równania (7) a znając stopień przemiany α możemy obliczyć pozorną stałą szybkości reakcji dehydratacji alkoholu – k^* . Tak wyliczona pozorna stała szybkości jest funkcją stężenia centrów aktywnych na powierzchni katalizatora, adsorpcji substratów na powierzchni, desorpcji produktów z powierzchni katalizatora. Rzeczywista szybkość reakcji chemicznej na powierzchni kontaktu jest wyrażona równaniem:

$$r_{rz} = k \cdot c^* \cdot c_s \quad (9)$$

k - rzeczywista stała szybkości reakcji chemicznej na powierzchni katalizatora,

c^* - stężenie centrów aktywnych na powierzchni,

c_s – stężenie zaadsorbowanego substratu (alkoholu).

Wydajność produktu W_p [%] obliczamy ze wzoru:

$$W_p = \frac{n_p [\text{mmol} / \text{godz}] 100\%}{n_{p\text{teor}} [\text{mmol} / \text{godz}]} = \frac{m_p [\text{g} / \text{godz}] 100\%}{m_{p\text{teor}} [\text{g} / \text{godz}]} \quad (10)$$

n_p = liczba mmoli produktu (hepten)

$n_{p\text{teor}}$ = teoretyczna liczba mmoli produktu, który powstanie gdy przereaguje cały substrat w jednostce czasu. W naszym przypadku $n_{pi} = n_o$

m_p = liczba gramów produktu w jednostce czasu

$m_{p\text{teor}}$ = teoretyczna liczba gramów produktu, który powstanie gdy przereaguje cały substrat.

Selektywność

$$S_p = \frac{n_p [\text{mmol} / \text{godz}] 100\%}{(n_o - n) [\text{mmol} / \text{godz}]} = \frac{n_p [\text{mmol} / \text{godz}] 100\%}{(n_{sp}) [\text{mmol} / \text{godz}]} \quad (11)$$

n_p = liczba mmoli (produktu) heptenu otrzymana w jednostce czasu

n_o = liczba mmoli heptanolu na wlocie do reaktora w jednostce czasu ,

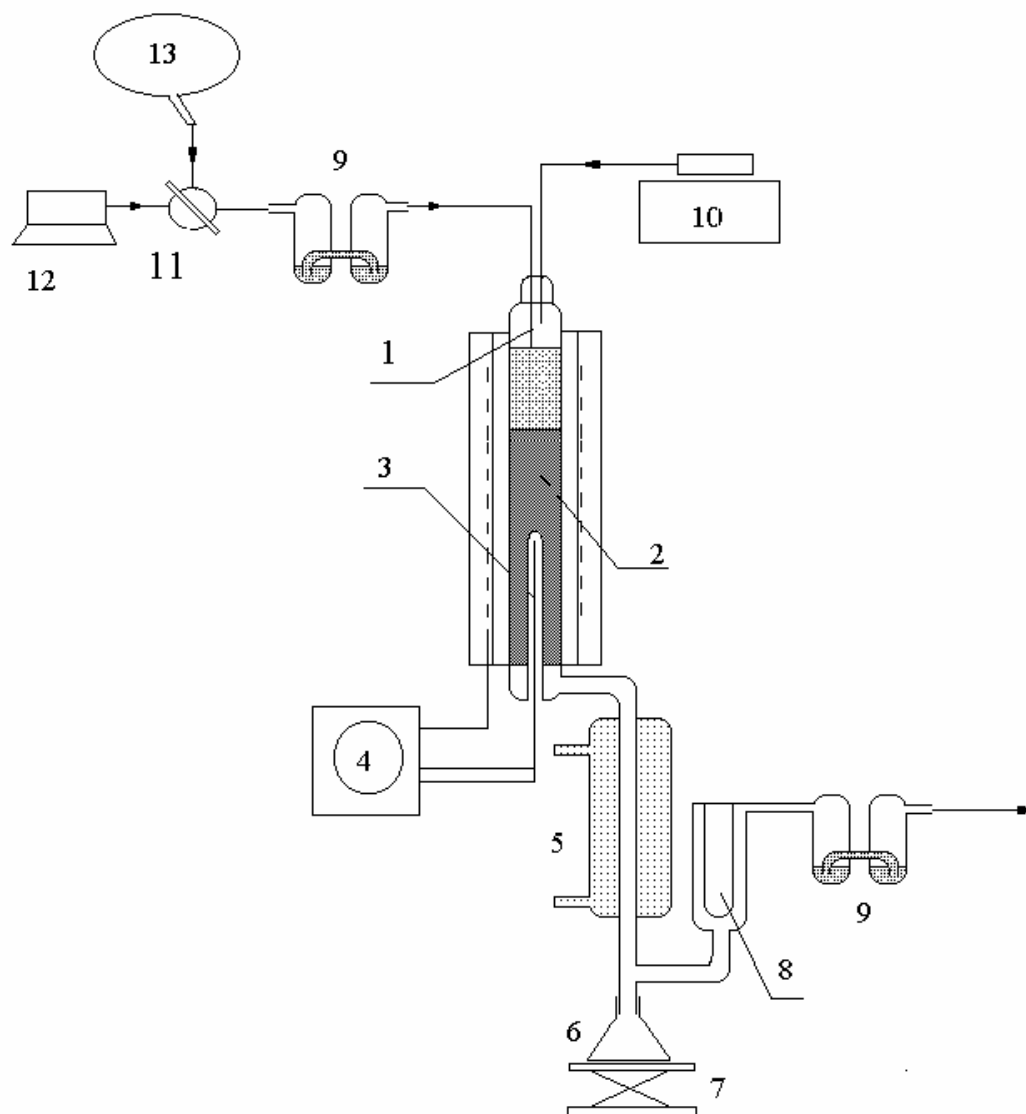
n = liczba mmoli heptanolu na wylocie z reaktora w jednostce czasu

n_{sp} = liczba mmoli przereagowanego (substratu) heptanolu w jednostce czasu

Zestaw aparatury.

Na schemacie przedstawiono zestaw aparatury dla ćwiczenia 26. Reakcja prowadzona jest w izotermicznym, reaktorze (1) z nieruchomym złożem katalizatora (2). Temperatura wewnątrz reaktora jest mierzona za pomocą termopary (3) i kontrolowana za pomocą programatora temperatury (4). Alkohol, np. heptanol jest dozowany do reaktora za pomocą strzykawki zamontowanej na pompie infuzyjnej (10). Produkty reakcji przechodząc przez chłodnicę (5) schładzają się i skraplają w odbieralniku (6). Wymrażalnik (8) wypełniony „suchym lodem” zapewnia wykroplenie resztek poreakcyjnych. Płuczki (9) wskazują czy przepływa gaz. Pompka powietrzna (12) pompuje powietrze na złożo katalizatora w czasie regeneracji tlenku glinu. Argon jest stosowany do przepłukania złoża katalizatora po reakcji.

Schemat aparatury

1.	Reaktor	8.	Wymrażalnik
2.	Złoże katalizatora	9.	Płuczka
3.	Termopara	10.	Pompa infuzyjna
4.	Programator temperatury	11.	Kran trójdrożny
5.	Chłodnica wodna	12.	Pompka powietrzna
6.	Odbieralnik	13.	Balon z argonem
7.	Podnośnik	14.	

Wykonanie ćwiczenia.

1. Zestaw aparatury jak na załączonym rysunku.
2. W reaktorze (1) znajduje się 10ml (8,2g) katalizatora Al_2O_3 (2).
3. Zważyć odbieralnik (6).
4. Obniżyć temperaturę pieca do temperatury podanej przez asystenta (250-450°C) i przepłukać złoże katalizatora argonem.
5. Nastawić odpowiednie prędkości przepływu na pompie infuzyjnej (10).
6. Napełnić strzykawkę alkoholem, zamontować na pompie i wprowadzić koniec igły przez septę na górę kolumny.
7. Podłączyć odbieralnik (6) na dole chłodnicy i schłodzić „suchym lodem”. Napełnić „suchym lodem” wymrażalnik.
8. Rozpocząć dozowanie alkoholu.
9. Proces jest prowadzony przez czas ustalony z asystentem.
10. Po upływie określonego czasu należy wyłączyć pompę, wyjąć igłę z reaktora.
11. Przepłukać reaktor azotem z balona (13) przez 5 min (**bardzo wolno!**).
12. Zdjąć odbieralnik i pozostawić do ogrzania do temp. pokojowej.
13. Następnie należy zmienić temperaturę procesu lub przepływ alkoholu i powtórzyć procedurę wg pkt. od 3 do 12
14. W międzyczasie zważyć ogrzany odbieralnik (6) a następnie wykonać analizę produktów na chromatografie gazowym.
15. Obliczyć skład mieszaniny w odbieralniku posługując się krzywą wzorcową.
16. Wyniki zapisać w tabelce otrzymanej od asystenta.

Równania do obliczania ilości heptenu i heptanolu w mieszaninie poreakcyjnej są przedstawione w instrukcji

$$\text{dla heptanolu: } y = 341,12x - 8117,3 \quad (12)$$

y = pole powierzchni piku heptanolu

x = mg heptanolu w 1 gramie mieszaniny poreakcyjnej

dla heptenu

$$y = 374x + 2070 \quad (13)$$

y* = pole powierzchni piku heptenu

x * = mg heptenu w 1g mieszaniny poreakcyjnej

Sprawozdanie z Ćwiczenia 26	Data wykonania ćwiczenia
Asystent prowadzący ćwiczenie	Data oddania sprawozdania
Wykonujący ćwiczenie;	
Tytuł ćwiczenia	
Uwagi asystenta	

Sprawozdanie powinno zawierać:

1. Cel ćwiczenia
2. Opis przebiegu ćwiczenia
3. Omówienie wyników - w tym:
 - a. równanie reakcji,
 - b. tabelka przedstawiająca wyniki z przeprowadzonego eksperymentu
 - c. rachunkowe opracowanie otrzymanych wyników - proszę zamieścić obliczenia
 - d. tabelka przedstawiająca wyniki następujących obliczeń:
 - przepływ alkoholu w g/godz oraz ml/godz
 - skład mieszaniny poreakcyjnej w tym ilość nieprzereagowanego alkoholu oraz otrzymanych produktów w g/godz oraz mmol/godz

W celu obliczenia składu mieszaniny poreakcyjnej wyliczamy ilości poszczególnych składników z pól na chromatogramie korzystając z wzorów (12) i (13).

- ilość otrzymanej wody w g/godz i mmol/godz.
- stopień konwersji alkoholu zgodnie z wzorem (2)
- obliczyć stopień konwersji alkoholu z ilości otrzymanej wody według wzoru:

$$\alpha = n_w/n_{wt}$$

n_w = liczba mmoli otrzymanej wody w reakcji w przeliczeniu na godzinę,

n_{wt} = liczba mmoli wody teoretyczna, jaka powstałaby gdyby cały alkohol wprowadzony w czasie godziny przereagował:

$$n_{wt} = m/M_h$$

m = przepływ alkoholu wprowadzanego do reaktora w mg/godz;

M_h = masa 1 mmola heptanolu = 0,116 g;

- wydajność produktu wg. wzoru (10)
- selektywność wg. wzoru (11)
- czas przebywania reagentów w reaktorze z wzoru (8), – przy

obliczeniach proszę uwzględnić temperaturę w reaktorze. W temperaturze reakcji heptanol jest gazem. Szybkość objętościową wprowadzonego heptanolu wyliczyć z przybliżeniem z równania Clapeyrona $pV = nRT$ gdzie R (stała gazowa) $R = 8,2 \cdot 10^{-2} [\text{dm}^3 \cdot \text{atm}]/[\text{mol K}]$. Sprawdzić jednostki przy podstawianiu do równania.

- e. wykonać wykres $\tau = f[\ln(1 + \alpha)/(1 - \alpha)]$, który jest linią prostą o współczynniku nachylenia prostej równym $1/k$., obliczyć k .
- f. wybrać jedną z poniżej przedstawionych operacji:

- Jeżeli reakcje są prowadzone dla różnych szybkości przepływu węgłowodoru wprowadzanego do reaktora - wykonać wykres zależności czasu $\alpha = f(v)$ v = przepływ alkoholu

- Jeżeli reakcje są prowadzone w różnych temperaturach wykonać wykres zależności $\alpha = f(T)$ gdzie T – temp [$^{\circ}\text{C}$]

4. Dyskusję otrzymanych wyników. (w tym - źródła błędów)
5. Wnioski.

Kalibracja dla ćwiczenia 26

